

Skogsindustrierna
Förbundet Sveriges Skogsindustrier

Näringsdepartementet

103 33 Stockholm

Remissyttrande

Mer trä i byggandet – Underlag för en nationell strategi att främja användningen av trä i byggandet, **Ds 2004:1**

Skogsindustrierna, Skogs- och Träfacket samt Trä- och Möbelindustriförbundet vill härmed inkomma med gemensamma synpunkter på ovan rubricerade rapport.

Vi har gemensamt i samband med presentationen av rapporten i januari slagit fast att vi stödjer förslagen på kort, medellång och lång sikt i den föreslagna strategin. Emellertid anser vi att förslagen i syfte att nå mål och vision bör förstärkas på vissa punkter.

I de fall vi inte kommenterat stödjer vi förhandlaren förslag.

Sammanfattning

- Vi instämmer i rapportens bakgrundsbeskrivning, men anser att förhandlaren underskattat de samhällsekonomiska vinsterna av ett träbyggnadsprogram.
- Den föreslagna visionen är tydlig och bra men vi saknar en kvantifierad målformulering förslagsvis kopplad till det samlade förädlingsvärdet i den träbaserade industrin.
- I vissa delar av förslaget till strategi är vi kritiska såtillvida att de presenterade åtgärderna alltför starkt präglas av avvägningar mot andra intressen.
- Samordnarfunktionen är av central betydelse för strategins förverkligande. Det är avgörande att funktionen snarast upprättas och ges relevant finansiering samt formell status.
- En samordning av insatserna i en nationell strategi med övriga länders nationella program ökar effektiviteten och skapar förutsättning för positiva effekter i hela EU-området.
- Den grupp i regeringskansliet som följt förhandlaren arbete bör ges i uppdrag att på respektive departement utarbeta aktivitetsplaner för de aktuella ansvarsområdena.

Bakgrund

Vi instämmer till fullo i rapportens bakgrundsbeskrivning, samtidigt konstaterar vi att förhandlaren inte tillräckligt uppmärksammat att det inom EU i dag råder en bred enighet om fördelarna med att öka träkonsumtionen. Detta ges uttryck i den växande skara länder som på statligt initiativ inför nationella träprogram.

Rapporten saknar en tydlig beskrivning av hur EU centralt lyft fram träets möjligheter att bidra till att begränsa utsläppen av växthusgaser. En mer ingående beskrivning av till exempel det franska nationella träprogrammet "Bois-Construction-Environment" hade kompletterat bilden av hur medlemsstaterna utnyttjat trä i praktisk miljöpolitik. Ett annat belysande exempel är uttalandet från EU-kommissionens generaldirektorat för näringsliv år 2003 om träets roll i klimatpolitiken:

"Trä spelar en viktig roll för att motverka klimatförändringarna... ..En ökad användning av träprodukter i stället för fossilbränsleintensiva produkter skulle stimulera utbredningen av Europas skogar och minska utsläppen av växthusgaser. EU-kommissionen tittar nu närmare på hur en sådan utveckling kan uppmuntras.

Den svenska träbaserade industrin, som har ett stort produktkunnande och ligger långt framme vad gäller att minimera miljöpåverkan vid tillverkning och användning, har därmed goda förutsättningar att stärka sin position också på den internationella marknaden för byggprodukter. En samordning av insatserna inom nationella strategin med övriga program i Europa ökar effektiviteten och skapar förutsättning för positiva effekter i hela EU-området. Särskilt bör möjligheterna till samordning med det löpande finska träprogrammet utredas.

Då strategin innehåller åtgärder inom många områden behöver samordning av befintliga resurser och beslut om tillsättande av nya resurser göras i samråd mellan olika delar av samhällsapparaten. Internationella erfarenheter visar till exempel att ett aktivt engagemang i flera departement har stor betydelse. Den grupp i regeringskansliet som följt förhandlaren's arbete bör därför ges i uppdrag att på respektive departement utarbeta aktivitetsplaner i linje med förslaget.

Visionen

Den föreslagna visionen är tydlig och klar, men det hade varit en styrka om förhandlaren i denna del dessutom anslutit sig till målformuleringarna i VINNOVA:s verksamhetsplanering 2003 – 2007:

"Målet är att vidareförädlingen på nationell nivå ska fördubblas under den kommande tioårsperioden, främst inom modulära träbaserade byggsystem och interiöra, funktionella lösningar med högt innehåll av vidareförädlad trä."

"Ett växande miljöfokus kommer att kraftfullt stärka användning av trä som ett av få förnyelsebara material, med möjlighet att skapa tilltalande interiörlösningar där trendsättande design kan komma till uttryck. Paradoxalt nog utgör ett av världens största miljöhot, klimatpåverkan, en stor möjlighet för skogen och dess industriella användning."

Handlingsplanen

Den föreslagna handlingsplanen är något försiktig och vi saknar en tydlig och logisk markering från staten som fastslår att ökat träbyggande genererar samhällsekonomiska vinster.

I rapportens bakgrundsavsnitt definieras träsektorns förädlingsvärden som ett mått på näringsens utveckling. Det hade varit motiverat att fullfölja resonemanget genom att utnyttja förädlingsvärdet som variabel i en kvantifierad målformulering.

Samordnarfunktionen

Samordnarfunktionen bör snarast upprättas och anvisas relevanta resurser för uppdragets genomförande. Det är avgörande att samordnarfunktionen ges formell och praktisk möjlighet att fullt ut interagera med såväl branschorgan som VINNOVA och Nutek. För samordnarfunktionens driftkostnader bör medel avsättas som även ger möjlighet att stötta enskilda projekt med begränsade utredningsinsatser etc. Branschen har beredskap att samordna och anpassa sin befintliga verksamhet efter den föreslagna strategin samt även allokera särskilda personella och finansiella resurser.

Samordnarfunktionen bör ges uppdraget att följa upp, prognostisera och till regeringen avrapportera hur väl strategin uppnår sina mål. I fall full måluppfyllelse inte förutses bör samordnarfunktionen lämna förslag på nya kompletterande insatser från stat och industri. Detta gäller för samtliga punkter i genomförandet, och särskilt förslag till åtgärder i det korta perspektivet. Utöver de åtgärdsförslag som kommenteras särskilt nedan, gäller detta även andra förslag till åtgärder, som "tävlingar", "export av förädlade produkter", "europeisk standardisering och harmonisering" samt "statliga byggherrar".

Vi ser också en central uppgift för samordnarfunktionen att avstämma de svenska insatserna med det finska träprogrammet och på sikt med europeiska trästrategier. En samlad nordisk satsning på träbyggande i Europa utgör sannolikt en förutsättning för att attrahera riskkapital och investeringar i svensk träindustri.

Fortbildningskampanj

Den föreslagna fortbildningskampanjen är bra men bör utökas till att även omfatta beställarsidan i form av byggherrar och större fastighetsförvaltare. Projektering av flervåningshus i trä kräver ofta mindre vanliga entreprenadformer. Det är därför viktigt att erfarenheterna från pilot- och referensbyggen ges en aktiv spridning. Även kommunernas stadsbyggnadsenheter och miljökontor behöver särskilt informeras om det moderna träbyggandets speciella förutsättningar.

Forskningsmedel allokeras till träbyggnadsområdet

Det av utredarna föreslagna uppdraget avseende samverkan inom området träbyggnads-FoU bör omgående lämnas till VINNOVA och FORMAS. Bland annat bör de statliga anslagen till behovsmotiverad teknisk forskning öka samt satsningarna riktas mot de framgångsrika centra vid Luleå Tekniska Universitet/Skellefteå, Växjö Universitet samt SP-Träteknik/KTH.

Befintlig träbyggnadskunskap

Det är rimligt att industrin svarar för information till praktiskt verksamma, medan staten bör ta ansvar för spridningen inom grundskola, gymnasium och högre utbildning: Åtgärder bör därför föreslås för framtagning av undervisningssupport för trä samt för utbildning av lärare, forskarstuderande samt i magister- och påbyggnadsutbildningar.

Miljöfördelar med trä

I enlighet med bland annat slutsatserna i Delegationen för ekologiskt hållbar upphandling, EKU-delegationens slutrapport bör vid upphandling av offentliga byggprojekt användningen av ändliga resurser minimeras genom att ingående material miljöprövas och att ett miljöekonomiskt livscykelperspektiv tillämpas vid utvärderingen av materialalternativen.

En lång rad länder har publicerat vetenskapliga studier som visar att produkter i trä har överlägsna miljöegenskaper jämfört med andra material. I Sverige har dessa resultat ifrågasatts av övrig materialindustri. Det är därför nödvändigt att staten låter oberoende forskningsinstanser verifiera slutsatserna. Det föreslagna uppdraget avseende jämförbara bedömningsunderlag för olika byggmaterials miljöegenskaper bör därför omgående lämnas till Naturvårdsverket och Boverket. Ett parallellt uppdrag med krav om samordning bör även lämnas till FORMAS så att nödvändiga FoU-insatser snarast initieras.

Plan och bygglagen – PBL

Det finns starka indikationer på att lagstiftarnas ambitioner att med hjälp av miljöbalken styra mot "bästa möjliga miljömässiga teknik" inte har tillräckligt genomslag i byggandet.

För att även säkerställa implementering i det enskilda byggandet bör det av utredarna föreslagna uppdraget avseende tillämpligheten för miljöbalkens hänsynsregler kompletteras med ett uppdrag till Boverket att särskilt granska kommunernas tillsyn över byggandet enligt miljöbalkens 2 kapitel.

Staten och branschen i samverkan

Vi har genom detta gemensamma remissyttrande, utöver att peka på punkter där vi tycker att förslaget kunde ha varit kraftfullare, velat visa på att branschen har en samlad och gemensam uppfattning i frågan. Samverkan mellan arbetsgivare och arbetstagare är väl förankrad.

Det är nu viktigt att denna samverkan bringas till att även omfatta de samhällliga intressen som staten har i en ökad användning av trä och därmed ökad tillväxt med genomtänkta miljöförtecken. Dessa för staten och näringslivets gemensamma intressen beaktas enklast och tydligast genom att den föreslagna samordnarfunktionen omgående initieras. En gemensam styrning från dessa tre parter tydliggör det gemensamma intresset i sakfrågan.

Stockholm den 30 april 2004

Marie S Arwidson
Skogsindustrierna

Kjell Dahlström
Skogs- och Träfacket

Leif G Gustafsson
Trä- och Möbelindustriförbundet